

Ks. Józef ZABIELSKI, *Odpowiedzialność za życie*, Białystok: Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku 2007, ss. 253.

Spór antropologiczny o określoną definicję człowieka to niejednokrotnie spór o prawo do robienia wszystkiego, co może dać poczucie władzy, w tym także władzy nad ludzkim życiem. Dlatego szczególnego znaczenia we współczesnej debacie bioetycznej nabrała kategoria odpowiedzialności, która w stanie wątpliwości antropologicznych nakazuje kierować się zasadą: *in dubio pro dignitate*. Opublikowana w ostatnim czasie Instrukcja Kongregacji Nauki Wiary *Dignitas personae* (12 XII 2008) daje wyraz tejże odpowiedzialności oraz troski o życie ludzkie jako życie osoby. Odwołując się do podstawowej godności osobowej, która wypływa z teologicznej idei „obrazu Bożego”, postuluje odpowiedzialność moralną za każdą formę życia ludzkiego i na każdym etapie jego rozwoju. Również współczesna literatura bioetyczna z kręgu myślicieli katolickich koncentruje się na tych dwóch przesłankach w argumentacji etycznej: ludzkiej godności i osobowej odpowiedzialności.

Wydana w ubiegłym roku książka ks. Józefa Zabielskiego, teologa moralisty i profesora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, wychodzi naprzeciw argumentacji personalistycznej, akcentującej szczególną rolę odpowiedzialności. Już sam tytuł: *Odpowiedzialność za życie*, sugeruje kierunek refleksji etycznej oraz właściwą podstawę do rozwiązywania złożonych problemów bioetycznych współczesności. Wpisuje się w tradycję polskiej etyki personalistycznej i dlatego ma szansę spotkać się z uznaniem specjalistów w dziedzinie bioetyki i wielu innych czytelników w Polsce. Ze względu na wielorakie wartości merytoryczne stanowi ona ważny głos we współczesnej debacie bioetycznej.

Należy najpierw zwrócić uwagę na sposób prezentacji problemów podjętych w publikacji. Wychodząc od idei ludzkiej godności oraz moralnej wartości ludzkiego życia, autor konkretyzuje problem ochrony życia w różnych obszarach biomedycyny (I rozdział). Następnie osadza ten problem w naturalnym środowisku, jakim jest rodzina i małżeństwo, w którym rodzi się życie i kształtują jego podstawowe wymiary (II rozdział). Przedłużeniem tego jest refleksja nad uwarunkowaniami osobowego rozwoju człowieka (III rozdział). Publikację zamyka namysł nad cierpieniem i śmiercią jako istotnymi elementami etosu i finalizmu ludzkiego życia (rozdział IV). Ten układ treści jest sam w sobie wymowny, gdyż odzwierciedla drogę refleksji nad niezwykle doniosłymi dzisiaj problemami ingerencji w ludzkie życie i przybliża do odpowiedzi na istotne pytania o jego etyczną wartość i warunki zachowania jego integralności.

Autor w swej publikacji uczynił przedmiotem refleksji ideę życia w porządku wielowymiarowym. Na pierwszy rzut oka wydaje się, że chodzi o życie w jego biologicznym trwaniu, tymczasem mamy do czynienia z rozważaniem nad życiem ludzkim nieodłącznie od osobowych, metafizycznych i etycznych jego wymiarów. Tak komplementarne spojrzenie prowadzi do całościowego spojrzenia na wartość życia ludzkiego i nie pozwala odłączyć wymiaru biologicznego od duchowego, moralnego czy też osobowego. Jest to niezwykle ważna metodologia refleksji, gdyż rozważanie nad życiem w jego różnych warstwach, a jednocześnie w sposób dopełniający się, pozwala widzieć życie ludzkie jako jedną całość, w której każdy element jest nieodłączny i ważny dla integralnie pojętego człowieka. Jeśli nauka podchodzi do ludzkiego ciała, w tym zwłaszcza do ludzkiego embrionu jako elementu specyficznie materialnego, wówczas staje przed ryzykiem naruszenia innych fundamentalnych treści, które konstytuują ludzkie życie. Autor ukazuje nam integralną wizję człowieka, która gwarantuje poprawną metodologicznie i skuteczną praktycznie refleksję nad różnymi obszarami życia ludzkiego. Odpowiedzialność za życie staje się wówczas odpowiedzialnością za człowieka w każdym jego wymiarze istnienia.

Z uwagi na powyższe racje nie ma wątpliwości, że książka ks. Zabielskiego stanowić będzie ważny punkt odniesienia dla aktualnej debaty bioetycznej i antropologicznej na gruncie teologii moralnej, filozofii praktycznej, a także w kręgu szeroko pojętej kultury życia. Należałoby zatem oczekiwać, że publikacja ta wpłynie na ubogacenie aktualnej refleksji bioetycznej, która często nie nadąża za postępem nauki i techniki. Moralna ocena postępu współczesnej techno-nauki i jej zastosowania w obszarze ludzkiego życia nie może się bowiem obyć bez solidnej refleksji antropologicznej i etycznej. Świadomy tych oczekiwań, ks. Zabielski stara się wyjść im naprzeciw w swojej kolejnej publikacji.

Ks. Stanisław WARZESZAK